

Türk Akademik Yayınlar Dergisi TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

ISSN: 2618-589X

The Perception Scale for the Use of Films in the Teaching of Social Studies: Reliability and Validity Study

Ülkühan EFE

Abstract

Despite the fact that it is a fun environment to start with, today research shows that films can be used as a teaching tool. Films with various genres are among the most up to date resources available in social studies classes. In this context, teachers can use films to motivate students in teaching specific subjects. In this research, a measurement tool was developed that can be used in determining the perceptions of about the use of films in social studies teaching. The draft scale form consisting of a total of 70 items has been reviewed and corrected by language experts in order to correct sentence errors and expression errors. The scope and the validity of the structure are examined in the content of the validity study of the measuring tool. In the scope of coverage, opinions of field experts were obtained in determining whether the numbers and qualifications of the items on the scale were sufficient. The necessary arrangements were made in line with the opinions and recommendations of field experts and the 70 items on the scale were reduced to 38 items. 38 items prepared for the scale were applied to 168 social studies teachers. Analyzes were made on 160 scales that were completely filled out of the scales. Prior to the statistical analysis, the reliability of the test items was examined using the t-test and item total correlations for the significance of the differences between the item mean scores of the lower 27% and upper 27% groups, which were formed by Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) and Barlett Tests . As a result of the factor analysis, the variance ratios and the slope accumulation graphs are examined and it is seen that the scale factor is the three factor. Confirmatory factor analysis was then carried out and it was concluded that the models of the scales were appropriate according to the confirmatory factor analysis results. Internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) of the scale was calculated as .85. As a result of the research, it is determined that this scale, which is called " The Perception Scale for the Use of Films in the Teaching of Social Studies ", is a valid and reliable tool.

Keywords:	DOI	:
Social studies,	Received	: 09/02/2018
Social studies teaching,	Revised	: 05/05/2018
Films,	Accepted	: 11/06/2018
Use of films in teaching social studies	Published	: 15/06/2018

Corresponding Author: Ülkühan Efe , Turkey, ulkuhan.ef@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4667-6853

Cite this article as: Efe, Ü. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği: Güvenirlilik ve geçerlilik çalışması, *TAY Journal*, 2(1), 94-116.

Extended Summary

Introduction

Education is basically a communication activity. When the teaching process is thought to be in the form of an active communication cycle between the source and the recipient, the teacher must plan the most effective channeling and teaching of the message in reaching the student while planning the in-class / out-of-school teaching process. As a channel in this communication process, there may be many methods and techniques that the teacher will use, as well as material designs. The use of materials to support teaching in social studies lessons is also important in terms of improving the efficiency and motivation of the learner.

Many teachers deal with motivating students to learn. This is especially prevalent in the class of social studies in which students perceive social studies as boring (Heafner, 2004). As channels, the social sciences course uses many different methods, while the documents and films exemplify a few of the teaching methods that can be used to overcome this rigor. In particular, where textbooks are insufficient in understanding and perceiving the history of textbooks, documentaries and films can be both instructive and entertaining. The reflection of historic events on the screen in a fictional way is highly influential in creating past perceptions in students (Aktekin and Çoban, 2012). According to Safran (2008), social studies class has basic principles such as effective citizenship, cultivation, method and time (past, present, future). Films and documentaries also offer advantages for the students to see these facts directly and to appeal to many sensory organs to gain these four basic principles of social studies lessons. Students, film and documentaries can better portray past events in their minds, linking the past with today, making it easier for new generations to get an idea of what has happened. In addition, tarihe creates curiosity, cognitive and emotional aspects of the lessons get rid of monotony (Aktekin and Çoban, 2012).

The use of different methods and techniques in social studies courses can make them come from above because of the theoretical and the fact that the information is abstract for the students. Particularly in the use of films, students have important advantages for this course because they are both cognitive and emotional as well as appealing to many sensory organs. It can be interpreted in terms of today's view of historical events through films and can find application opportunities in daily life. Before the birth of multi-media, movies were the main medium in which a presentation could combine sound, visual, motion, color and three-dimensional effects. Despite being a fun place to start, research today shows that films can be used as a teaching tool (Mahmud and Ismail, 2003). Films play an important role in promoting students' historical, cultural, geographical, social and political issues and perspectives on individuals, societies or nations. Films can be used in the teaching of history and geography topics in the social studies course (Marcus, 2005).

Turkey in the training of teachers in different fields and to measure their perception against technology objectives, while many existing perception scale was developed with the aim to determine their perceptions regarding the use films they use in educational activities and

social studies teacher does not have any perception scale developed. Especially in this study, it is aimed to develop the perception scale for the use of films in the social studies teachers' social studies teaching, considering that films will enrich the teaching program of the social studies and contribute to the learning of the children.

Methods

In this research, a measurement tool was developed that can be used in determining the perceptions of about the use of films in social studies teaching. The draft scale form consisting of a total of 70 items has been reviewed and corrected by language experts in order to correct sentence errors and expression errors. The scope and the validity of the structure are examined in the content of the validity study of the measuring tool. In the scope of coverage, opinions of field experts were obtained in determining whether the numbers and qualifications of the items on the scale were sufficient. The necessary arrangements were made in line with the opinions and recommendations of field experts and the 70 items on the scale were reduced to 38 items. 38 items prepared for the scale were applied to 168 social studies teachers. Analyzes were made on 160 scales that were completely filled out of the scales. Prior to the statistical analysis, the reliability of the test items was examined using the t-test and item total correlations for the significance of the differences between the item mean scores of the lower 27% and upper 27% groups, which were formed by Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) and Barlett Tests.

Results

It was aimed to develop a scale to determine the perceptions of about the use of films in social studies teaching. In this context, primarily related literature and similar studies are examined. After the related literature was scanned, a substance pool was created. As a result of the scanning of the literature, a draft measurement tool was created by selecting the materials required for the scale from the material pool formed in the direction of the data obtained. The draft scale form consisting of a total of 70 items has been reviewed and corrected by language experts in order to correct sentence errors and expression errors. In order to ensure the validity of the scope of the measurement tool, the opinions of the field expert were taken in determining whether the numbers and qualifications of the items on the scale were sufficient and the scale was reduced to 38 items in line with the feedbacks. The Perception Scale for the Use of Films in the Teaching of Social Studies was applied to 20 participants who were not in the study group in order to determine the items that were not understood before applying to the study group and to make the necessary arrangements.

The " The Perception Scale for the Use of Films in the Teaching of Social Studies " which consists of 38 items was applied to the study group and 160 scales that were filled without errors were analyzed.

Statistical procedures were performed to determine the factor structure of the scale. First, sufficient sample and normality cases were tested and it was determined that the sample was sufficient and that the scale had a normal distribution. Then, the separativeness and reliability of the scales were examined. In this context, there is no sufficient discriminative

feature, namely, 1., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 12., 19., 21., 22., 25., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36. and 38 items were removed from the scale.

The 38 items included in the scale were reduced to 17 items as a result of the analysis and factor analysis was performed. The 17 items analyzed were found to be collected under 4 factors, which is the greatest one. The variance explained by the first factor is 32,976% and the variance explained by the four factors is 58,941%. It was thought that the slope accumulation graph was investigated when giving the factor number to the ground and that the scale could have three factors since a high acceleration decline was observed after the third factor.

At the end of the teachers' perception and reliability studies on the use of films in social studies teaching, 23 items were removed from the draft scale and the scale was prepared with 15 items and 3 factors in the latest state. As a result, the Cronbach Alpha reliability coefficient of The Perception Scale for the Use of Films in the Teaching of Social Studies was calculated as .85 and the scale is highly reliable.

Measured substances are formed in the form of five-point Likert type, I have been classified as "1-Never, 2-I do not agree, 3-I am undecided, 4-I participate, 5-I totally agree". Nine of the items in the scale (2,8,11,13,14,15,16,17,18) were positive and 6 were negative (20,23,24,26,27,28). A five-point scale was used to interpret the scores of the scale. The evaluation scale is used to determine the group value range; " $A = \text{Ranj} / \text{Group Number}$ to be made " formula is used.

Confirmatory factor analysis was performed to examine the model fit of implicit structure obtained by exploratory factor analysis. Whether or not the results of the analysis are compatible is investigated using the Chi square fitting statistic and RMR, AGFI, GFI, RFI, NNFI, IFI, CFI, GFI, and RAMSEA compliance indices. According to the results of DFA of The Perception Scale for the Use of Films in the Teaching of Social Studies, the acceptable fit of the NFI, RFI and AGFI compliance indices, NNFI, IFI, CFI, GFI, RMR and REMSEA fit fit perfectly, Furthermore, since the value of χ^2 is 118.16, $df = 81$ $p = .01$, $\chi^2 / sd = 1.45$, these results show that the model is validated.

As a result of the factor analysis, the variance ratios and the slope accumulation graphs are examined and it is seen that the scale factor is the only factor. Confirmatory factor analysis was then carried out and it was concluded that the models of the scales were appropriate according to the confirmatory factor analysis results. Internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) of the scale was calculated as .85. As a result of the research, it is determined that this scale, which is called " perceptions of about the use of films in social studies teaching. ", is a valid and reliable tool.

Türk Akademik Yayınlar Dergisi

TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

ISSN: 2618-589X

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması

Ülkühan Efe

Özet

Başlangıcı bir eğlence ortamı olmasına rağmen bugün araştırmalar filmlerin bir öğretim aracı olarak kullanılabilirliğini göstermektedir. Çeşitli türleriyle filmler sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak en güncel kaynaklar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda öğretmenler belirli konuların öğretiminde öğrencileri güdülemek amacıyla filmlerden yararlanabilirler. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına ilişkin algıların belirlenmesinde kullanılacak bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Toplam 70 maddeden oluşan taslak ölçek formu, cümle hataları ve ifade yanlışlıklarını düzeltmek amacıyla dil uzmanlarına inceletirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçme aracının geçerlik çalışması çerçevesinde kapsam ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Kapsam geçerliği sağlamak için, ölçekte yer alan maddelerin sayısı ve nitelikçe yeterli olup olmadığının belirlenmesinde alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Alan uzmanlarının görüş ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçekte yer alan 70 madde, 38 maddeye düşürülmüştür. Ölçek için hazırlanan 38 madde, 168 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Ölçeklerden eksiksiz doldurulan 160 ölçek üzerinden analizler yapılmıştır. İstatistiksel analizler öncesinde Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testleri, test toplam puanlarına göre oluşturulan, alt %27 ile üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların anlamlılığı için t-testi ve madde toplam korelasyonlarını kullanarak test maddelerinin güvenilirliği incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda açıklanan varyans oranları ve yamaç birikinti grafiği incelenmiş ve ölçeğin üç faktörden oluştuğu görülmüştür. Daha sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçek maddelerinin ilgili yapıyla olan modellerinin uygun olduğu yargısına ulaşılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alfa) .85 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucuna bakılarak "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği" olarak adlandırılan bu ölçeğin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:	DOI	:
Sosyal bilgiler,	Yükleme	: 09/02/2018
Sosyal bilgiler öğretimi,	Düzeltilme	: 05/05/2018
Filmler,	Kabul	: 11/06/2018
Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımı	Yayınlama	: 15/06/2018

Sorumlu Yazar: Ülkühan Efe , Turkey, ulkuhan.ef@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4667-6853

Atf için: Efe, Ü. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği: Güvenirlilik ve geçerlilik çalışması, TAY Journal, 2(1), 94-116.

Giriş

On sekizinci yüzyıl sonlarında reformist eğitimciler, yeni gelişmeye başlayan şehirleşmiş bir endüstri dönemi için, yeni bir eğitim programı geliştirmeye koyuldular. Bu gelişmelerin önemli nedenlerinden biri de, dünyanın çeşitli bölgelerinden göç ederek gelen göçmenlerin Amerikanlaştırılması için gerekli bir ortam sağlanmasıydı. Okul programlarında bulunan tarih dersi güncel olaylar ve sorunlardan kopuk, geçmişle ilgili bilgilerin kronolojik olarak sunulmasını sağlıyordu. 1916'da Ulusal Eğitim Birliği tarafından *Orta Öğretimde Sosyal Bilgiler* raporunun yayınlanmasından sonra sosyal bilgiler terimi sıklıkla kullanılır olmuştur. İlerlemeci felsefi akımın önde gelen temsilcilerinden John Dewey ve James Harvey Robinson'un düşüncelerinden oldukça etkilenen sosyal bilgiler kavramı, demokratik bir toplum için vatandaşlık eğitimi işlevini üstlenmiştir (Louisiana Council for the Social Studies, 1993).

Barr, Barth ve Shermis'e (1977) göre sosyal bilgiler, "vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesidir". Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (Kıroğlu, 2006). Sosyal bilgiler günlük hayatımızı kolaylaştıran, kendimizi ve çevremizi tanımamızı sağlayan disiplinlerden oluşmaktadır. Bu özellikleriyle de eğitim programları arasında önem göstermektedir. Sosyal Bilgiler dersi öğrenenleri iyi bir dünya ve ülke vatandaşı olarak yetiştirme amacını gerçekleştirmede önemli bir yer tutmaktadır (Doğanay, 2009; MEB, 2009).

Geçmişini bilen bu sayede geleceğe emin adımlarla ilerleyen, kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmiş, demokratik değerleri benimseyerek içinde yaşadığı topluma uyum sağlayan bireylerin yetişmek için öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutuma ve algıya sahip olmaları önemlidir. Çünkü, Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ile akademik başarı arasında olumlu ilişkiler vardır. Tutum ile başarı aynı düzeyde artma ve azalma göstermektedir; yani tutum düzeyi arttıkça başarı da artmaktadır (Tay ve Akyürek Tay, 2006; Özkal ve Çetingöz, 2006; Özkal, 2013). Bunun yanında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olumlu tutumların üst sınıflara doğru azalmakta olduğu belirlenmiştir (Moroz ve Baker, 1997; Özkal ve Çetingöz, 2006; 2004). Öğrencilerin istenen davranışları kazanabilmeleri onların öğrenmeye hazır olmalarıyla yakından ilgilidir. Öğrenmeye hazır olma ise öğrencinin bilgisi, yetenekleri, ilgileri, alışkanlıkları, tutumları, değerleri vb. ile ilgilidir. Bu unsurları dikkate almayan bir öğretim durumunda geçerli öğrenme yaşantılarının oluşması beklenemez (Taşdemir, 2000). Öğrencinin merkeze alındığı ve aktif katılımını sağlayabilen, düşüncelerine değer verilen ve bilginin yaşamla bütünleştirilerek anlamlı hale getirildiği bir öğrenme ve öğretme ortamı sağlamak, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlayabilir (Öztürk ve Dilek, 2002).

Eğitim temelde bir iletişim etkinliğidir. Esasen yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler hem kendi içinde hem de birbirleri arasında sürekli iletişim halindedir. Okul yaşamında bu iletişimin sıklığı ve akışı verimliliği artıran belki de en önemli etkenlerden birisidir. Bu iletişim süreci, sözlü yada yazılı birçok süreci içinde barındırabilir. Öğretim sürecinin kaynak ile alıcı arasında aktif bir iletişim döngüsü şeklinde ilerlediği düşünüldüğünde, ğretmen ders içi/dışı ğretim sürecini planlarken mesajın öğrenciye ulaşmasında en etkili kanalı belirlemek ve öğretimini planlamak durumundadır. Bu iletişim sürecinde kanal olarak, öğretmenin kullanacağı birçok yöntem ve teknik olabileceği gibi materyal tasarımları da olabilir. Sosyal bilgiler dersinde de öğretmenlerin, ğretimi destekleyecek materyalleri kullanması dersin verimini ve öğrencinin motivasyonunu artırma açısından önemlidir.

Birçok ğretmen öğrenmesi için öğrencileri motive etmekle uğraşır. Bu durum öğrencilerin sosyal çalışmaları sıkıcı olarak algıladıkları sosyal bilgiler sınıflarında özellikle yaygındır (Heafner, 2004). Kanal olarak, sosyal bilgiler dersinde birçok farklı metot kullanılmakla birlikte belgeseller ve filmler bu sıkıcılığın üstesinden gelmek için kullanılabilir ğretim metotlarından birkaçına örnektir. Özellikle, ders kitaplarının tarihi anlama ve algılamada yetersiz kaldığı durumlarda belgeseller ve filmler hem öğretici hem de eğlendirici olabilir. Tarihi olayların kurgusal bir şekilde ekrana yansıtılması öğrencilerde geçmiş algısı yaratmada son derece etkilidir (Aktekin ve oban, 2012). Esasen Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (National Council for the Social Studies, 1993). Bu süreçte Safran (2008)'e göre sosyal bilgiler dersi etkinli vatandaşlık, kültürleme, yöntem ve zaman (geçmiş, bugün, gelecek) gibi temel prensiplere sahiptir. Film ve belgeseller de alternatif birer yöntem olarak öğrencilerin doğrudan olay ve olguları görerek ve birçok duyu organına hitap ederek sosyal bilgiler dersinin bu dört temel prensibinin kazandırılması için avantajlar sunmaktadır. Öğrenciler, filmler ve belgeseller sayesinde geçmiş olayları zihinlerinde daha iyi canlandırabilmekte, geçmiş ile bugün arasında bir bağ kurarak yeni kuşakların yaşanmiş olaylara dair fikir edinmeleri kolaylaşmaktadır. Ek olarak tarihe merak oluşturmakta, bilişsel ve duyuşsal yönleriyle dersler monotonluktan kurtulmaktadır (Aktekin ve oban, 2012).

Sosyal bilgiler derslerinde konuların teorik olması ve bilgilerin öğrenciler için soyut kalması nedeniyle farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması bu zorlukların üstesinden gelinmesini sağlayabilir. Özellikle filmlerin kullanımı ile öğrencilerin birçok duyu organına aynı anda hitap etmenin yanında hem bilişsel hemde duyuşsal yönüyle etkili olması bu ders için önemli avantajlar sağlamaktadır. Bunun yanın filmler yoluyla tarihi olayların bugünün bakış açısıyla yorumlanabilmesi ve günlük hayatta uygulama firsatı bulabilmektedir. Çoklu ortamın doğuşundan önce, filmler bir sunumda ses, görsel, hareket, renk ve üç boyutlu etkileri birleştirebilecek ana medyaydı. Başlangıcı bir eğlence ortamı olmasına rağmen bugün araştırmalar filmlerin bir ğretim aracı olarak kullanılabilirliğini göstermektedir (Mahmud ve Ismail, 2003).

Bunların yanında filmlerin ve belgesellerin bir öğretim kanalı olarak öğrenme-öğretme sürecinde kullanılması ile öğrencilerin zihinlerinde “ neden bu dersi öğreniyoruz?” ve öğretmenlerin “bu konuyu nasıl somutlaştırabilirim?” sorularının cevap bulmasını sağlayabilir. Aiex, (1988)’e göre, hazırlanabilecek tiyatro oyunları, geçmişe ışık tutan posterler, kavramsal oyun çalışmaları, belgeseller, eğitici filmler ve sinema filmleri gibi etkinlikler “neden öğreniyoruz?” sorusu anlamlı hale getirecek ve öğrencilerin zihinlerinde kalıcılığı yakalayacaktır. Filmler güçlü bir eğitim aracı olarak kullanılabilen, öğrenilmesi amaçlanan içeriğin görsel ve işitsel bakımdan erişilebilir hale getirilmesine olanak sağlayabilmektedir. Bu nedenle çeşitli türleriyle filmler sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak en güncel kaynaklar arasında yer almaktadır (Paris, 1997). Bu bağlamda öğretmenler belirli konuların öğretiminde öğrencileri güdülemek amacıyla filmlerden yararlanabilirler.

Filmler öğrencilere bireyler, toplumlar ya da uluslarla ilgili tarihi, kültürel, coğrafi, sosyal ve politik konuların ve bakış açılarının tanıtılmasında önemli rol oynamaktadır. Filmler, sosyal bilgiler dersi içeriğinde yer alan tarih ve coğrafya konularının öğretiminde kullanılabilir (Marcus, 2005).

Birkök (2008)’e göre filmler iki temel özeliği nedeniyle bireyleri toplumsallaştırma işlevi taşımaktadır. Bunlar;

(1) Teknik yapısıyla bir filmin görüntü, hareket ve ses öğelerini bir arada kullanılabilmesiyle çok fazla bilginin aktarılabilmesine olanak vermesidir.

(2) Sinemanın başlı başına bir sanat olması, sosyal olguları, düşünceleri ve en önemlisi duyguları aktarabilecek bir nitelik taşımasıdır. Bir ders kitabında, sosyal olgu ve olayların bir film sahnesinde verildiği gibi öğrenciye aktarılması ve hissettirilmesi olanaklı değildir. Diğer bir deyişle filmler, öğrencilerin gözünde soyut bilgileri ilgili tüm öğeleriyle bir bütünlük içinde canlandırabilmekte ya da gerçek yaşamı yansıtabilmektedir.

Türkiye’de farklı branşlardaki öğretmenlerin eğitimde ve teknolojiye karşı algılarını ölçmek amacı ile geliştirilen birçok algı ölçeği mevcut iken, sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim etkinliklerinde kullandıkları film kullanımına yönelik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilen herhangi bir algı ölçeği bulunmamaktadır. Özellikle bu çalışmada sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin öğretim programını zenginleştireceği ve çocukların öğrenmelerine katkı sağlayacağı düşüncesinden hareketle, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, bir ölçek geliştirme çalışması olup betimsel yöntemlerden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, veri toplama süreci bir seferde gerçekleştirilmiş olması ve veri toplama sürecinde evrenin her hangi bir andaki resmini betimleme olduğundan Kesitsel Tarama deseni araştırmada veri toplama sürecinde avantajlar sağlamıştır. Tarama modelinde çalışmalar, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2008; Creswell and Creswell, 2017; Louis, Lawrence and Keith, 2007). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği’nin

geliştirilmesi sırasında, ölçek maddelerini hazırlaması, kapsam geçerliliğinin sağlanması, pilot uygulamaların yapılması, yapı geçerliliğinin sağlanması ve güvenilirliğinin belirlenmesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmada toplanan veriler üzerinde istatistiksel işlemlerin yapılması amacıyla SPSS ve LISREL programları kullanılmıştır.

Çalışma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın hedef evrenini, tüm Türkiye’de ortaokullarda görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Hedef evren, soyut ve ulaşılması uygulamada imkansız olduğundan araştırma sürecinde ulaşılabilen evrene gidilmiştir. Ulaşılabilen evren ise somut ve ulaşılabilir evrendir (Karasar, 2008). Bu çalışmanın ulaşılabilen evreni, MEB'in istatistiksel bölge birimleri sınıflamasında belirlemiş olduğu TR7 kodlu Orta Anadolu (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Yozgat) görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır (MEB, 2016). Özellikle tek bir bölgeden seçilmesi ile veri toplama sürecinde hız kazandırılmış ve araştırmacıya ekonomik açıdan avantaj sağlamıştır.

Çalışma örneklemini ise, 2017-2018 eğitim öğretim yılında bu ulaşılabilen evrenden seçkisiz örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yolu ile seçilen 168 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme yöntemi, evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsili edilmelerini sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2014). Bu çalışmada da illerdeki öğretmen sayıları oranlanarak yeterli sayıda öğretmene ulaşılmaya çalışılmıştır. Veri elde etme sürecinde gönüllük aranmış ve zümre toplantıları, telefonla görüşme ve online yolla ulaşma gibi süreçlerle veriler elde edilmiştir.

Maddelerin Hazırlanması

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği'nin geliştirilmesine başlanılmadan önce konu ile ilgili araştırmalar taranmış ve benzer ölçekler (Demircioğlu,2007; Karasar, 2008; Kılınç, 2011; Oğuz, 2012; Aktekin ve Çoban, 2012; Durdukoca, Yardımcıel, Beşeren, Özbek, 2017) incelenmiştir. İlgili alanyazın tarandıktan sonra madde havuzu oluşturulmuştur. Alanyazın taraması sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan madde havuzunun içinden, ölçek için gerekli görülen maddeler seçilerek ölçeğin bir taslağı oluşturulmuştur. Toplam 70 maddeden oluşan ölçek taslak formu, cümle hataları ve ifade yanlışlıklarını düzeltmek amacıyla dil uzmanlarına incelettilererek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçme aracının geçerlik çalışması içeriğinde kapsam ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Kapsam geçerliği çerçevesinde, ölçekte yer alan maddelerin sayı ve nitelikçe yeterli olup olmadığının belirlenmesinde 6 alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Alan uzmanlarının görüş ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ölçekte yer alan 70 madde, 38 maddeye düşürülmüştür. Bu şekilde oluşturulan Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına İlişkin Algı Ölçeği, çalışma grubuna uygulanmadan önce anlaşılmayan maddeleri belirlemek ve gerekli düzenlemeleri yapabilmek için çalışma grubunda bulunmayan 20 katılımcıya uygulanmıştır. Gerekli düzeltmeleri yapılan ölçek, likert tipli beşli derecelendirme şeklinde hazırlanmıştır.

Ölçek, “1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır.

Madde Analizi

38 maddeden oluşan “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği” çalışma grubunda yer alan 168 Sosyal Bilgiler Öğretmenine verilmiş, hatalı ve eksik doldurma nedeni ile 8 veri analiz dışında tutulmuştur. Ölçeklerden eksiksiz doldurulan 160 ölçek üzerinden analizler yapılmıştır. İstatistiksel analizler öncesinde belirli varsayımların sağlanıp sağlanmadığının sınanması gerekmektedir. Bazı çok değişkenli analizlerin kendilerine özgü sayıtları vardır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016).

Bu doğrultuda yapılan istatistiksel analizler aşağıda belirtilmiştir.

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testleri

Örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla KaiserMeyer-Olkin testi (KMO) yapılmıştır. KMO oranının 0.5'in üzerinde olması gerekir (Kalaycı, 2014).

Tablo 1. *Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett's Test Sonuçları*

KaiserMeyer-Olkin Testi		,845
Barlett Testi	Yaklaşık Ki-Kare Değeri	2955,376
	sd	703
	p	,000

Bu testin sonucunda KMO değeri .84 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca faktör analizinde evrendeki dağılımın normal olması gerekmektedir. Bu yüzden faktör analizine geçilmeden önce belirtilen testlerden elde edilen değerler incelenmiştir. Çalışma sonucunda gerçekleştirilen analizde Bartlett testi anlamlı bulunmuştur. Bartlett katsayısının anlamlı çıkması evrendeki dağılımın normal olduğunun göstergesidir (Tavşancıl, 2002).

Test toplam puanlarına göre oluşturulan, alt %27 ile üst %27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların anlamlılığı için t-testi.

Tablo 2'de alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalama puanları için t-testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeğini cevaplayan alt %27 ve üst %27'lik grupların madde ortalamaları için t-testi sonuçları

Maddeler	Gruplar	N	Ort.	SD	t	p
Madde 1	Alt	43	4,0233	,85880	-,882	,380
	Üst	43	4,1860	,85233		
Madde 2	Alt	43	3,9070	,78115	-2,056	,043
	Üst	43	4,2326	,68443		
Madde 3	Alt	43	4,0233	,73964	-,983	,328
	Üst	43	4,1860	,79450		
Madde 4	Alt	43	3,4884	1,03215	-,981	,329
	Üst	43	3,7209	1,16139		
Madde 5	Alt	43	4,2326	,78185	-,858	,393
	Üst	43	4,3721	,72451		
Madde 6	Alt	43	3,3721	1,15518	-1,409	,163
	Üst	43	3,7209	1,14071		
Madde 7	Alt	43	3,4419	,76539	-1,902	,061
	Üst	43	3,8140	1,02947		
Madde 8	Alt	43	3,4419	,76539	-3,047	,003
	Üst	43	4,0000	,92582		
Madde 9	Alt	43	3,5814	,79380	-1,590	,116
	Üst	43	3,8605	,83328		
Madde 10	Alt	43	3,5581	,98325	-1,901	,061
	Üst	43	3,9767	1,05759		
Madde 11	Alt	43	2,8837	,93119	-2,359	,021
	Üst	43	3,4186	1,15949		
Madde 12	Alt	43	3,8837	,93119	-1,376	,172
	Üst	43	4,1628	,94944		
Madde 13	Alt	43	3,3721	1,04707	-2,693	,009
	Üst	43	3,9767	1,03483		
Madde 14	Alt	43	3,6744	,71451	-3,267	,002
	Üst	43	4,1395	,60085		
Madde 15	Alt	43	3,7907	,77331	-2,215	,029
	Üst	43	4,1628	,78468		
Madde 16	Alt	43	3,9767	,63577	-2,527	,013
	Üst	43	4,3256	,64442		
Madde 17	Alt	43	3,5116	,76756	-4,286	,000
	Üst	43	4,2093	,74188		
Madde 18	Alt	43	3,8605	,77402	-3,326	,001
	Üst	43	4,3488	,57253		
Madde 19	Alt	43	3,2558	1,00221	,714	,477
	Üst	43	3,0930	1,10871		
Madde 20	Alt	43	4,0000	,89974	-2,151	,035
	Üst	43	4,3721	,69087		
Madde 21	Alt	43	3,4651	1,14119	-1,856	,067
	Üst	43	3,9070	1,06489		
Madde 22	Alt	43	3,8140	,95757	-1,316	,192
	Üst	43	4,0465	,65296		
Madde 23	Alt	43	3,5581	,79589	-2,305	,024
	Üst	43	3,9767	,88609		

Madde 24	Alt	43	3,6512	,92282	-3,553	,001
	Üst	43	4,2791	,70121		
Madde 25	Alt	43	3,2326	1,08753	0,94	,925
	Üst	43	3,2093	1,20630		
Madde 26	Alt	43	2,9235	,95002	-3,022	,003
	Üst	43	3,6279	1,11319		
Madde 27	Alt	43	3,3953	1,00332	-2,678	,009
	Üst	43	3,9070	,75005		
Madde 28	Alt	43	3,6279	,81717	-3,155	,002
	Üst	43	4,1628	,75373		
Madde 29	Alt	43	3,6744	,86523	-2,053	,044
	Üst	43	4,0000	,57735		
Madde 30	Alt	43	3,9535	,78539	,498	,620
	Üst	43	3,8605	,94065		
Madde 31	Alt	43	3,9535	,68846	-,681	,498
	Üst	43	4,0698	,88359		
Madde 32	Alt	43	4,3023	,55784	1,553	,125
	Üst	43	4,0465	,92462		
Madde 33	Alt	43	4,1163	,69725	-,613	,541
	Üst	43	4,2093	,70906		
Madde 34	Alt	43	3,9302	,70357	-,134	,894
	Üst	43	3,9535	,89850		
Madde 35	Alt	43	4,0465	,78539	-,136	,892
	Üst	43	4,0698	,79867		
Madde 36	Alt	43	4,0000	,75593	-,264	,792
	Üst	43	4,0465	,87160		
Madde 37	Alt	43	3,9767	,80144	-2,041	,045
	Üst	43	4,2791	,54883		
Madde 38	Alt	43	3,9070	,75005	-1,015	,313
	Üst	43	4,0698	,73664		

Tablo 2 incelendiğinde 1., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 12., 19., 21., 22., 25., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36. ve 38. maddede t değerinin anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu madde dışındaki maddelerin, düşük puana sahip kişilerle, yüksek puana sahip kişileri ayırt etmede etkililiğe sahip olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Madde Toplam Korelasyonlarını Kullanarak Test Maddelerinin Güvenirliği.

Yapılan madde analizi sonucunda madde-toplam korelasyonları kullanılarak, ölçek maddelerinin güvenilirlikleri bulunmuştur. Madde analizi sonuçları tablo 3'de verilmektedir

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeğinin madde analizi sonuçları

Maddeler	r	p	N
Madde 1	,542	,000	160
Madde 2	,581	,000	160
Madde 3	,641	,000	160
Madde 4	,542	,000	160
Madde 5	,552	,000	160
Madde 6	,583	,000	160
Madde 7	,581	,000	160
Madde 8	,548	,000	160
Madde 9	,583	,000	160
Madde 10	,474	,000	160
Madde 11	,424	,000	160
Madde 12	,608	,000	160
Madde 13	,504	,000	160
Madde 14	,611	,000	160
Madde 15	,562	,000	160
Madde 16	,630	,000	160
Madde 17	,570	,000	160
Madde 18	,545	,000	160
Madde 19	,210	,008	160
Madde 20	,631	,000	160
Madde 21	,604	,000	160
Madde 22	,433	,000	160
Madde 23	,589	,000	160
Madde 24	,487	,000	160
Madde 25	,385	,000	160
Madde 26	,378	,000	160
Madde 27	,450	,000	160
Madde 28	,541	,000	160
Madde 29	,339	,000	160
Madde 30	,455	,000	160
Madde 31	,420	,000	160
Madde 32	,456	,000	160
Madde 33	,554	,000	160
Madde 34	,448	,000	160
Madde 35	,399	,000	160
Madde 36	,440	,000	160
Madde 37	,541	,000	160
Madde 38	,555	,000	160

Madde-toplam korelasyonu katsayılarının $r \geq 0.40$ için çok iyi bir madde, $0.30 \leq r \leq 0.39$ için iyi derecede bir madde, $0.20 \leq r \leq 0.29$ için zorunlu görülmesi durumunda veya düzeltildikten sonra teste alınabilecek bir madde, $r \leq 0.19$ için ise teste alınmaması gerek madde olarak sınıflandırmıştır (Büyüköztürk 2014).

Tablo 3 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğinde yer alan 19. maddenin korelasyonunun düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu madde dışındaki maddelerin tümü için madde-toplam korelasyonlarının 0.339 - 0.641 arasında

değiştirdiği ve t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre ölçekteki maddelerin aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları biçiminde yorumlanabilir.

Araştırmada kullanılan Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğinin yapı geçerliğini araştırmak amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, birbiri ile ilişkili olan p tane değişkeni bir araya getirerek, az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2014). Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla 3 yöntem kullanılır. Bunlar korelasyon matrisinin oluşturulması, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testleridir. Bu anlamda bir ölçeğin yapı geçerliğinin araştırılmasında yapılacak faktör analizinin anlamlı olması için bu testlerden elde edilen katsayıların anlamlı olmasına bağlıdır (Kalaycı, 2005). Bu yüzden faktör analizine geçilmeden önce yapılan analizler neticesinde kalan 17 maddeye ait elde edilen değerler incelenmiştir.

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO), örneklemin ve ölçek maddeleri arasındaki korelasyonun uygunluğu ile ilgili bir büyüklüktür. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerlerinin 0.50'in üzerinde olması kabul edilebilir bir değerleri içermektedir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerlerinin yüksek çıkması, Barlett değerlerinin de yüksek çıkmasına neden olacaktır. Her ikisinin yüksek değere sahip olması faktör analizinin uygulanabilirliğini ve maddeler arasındaki korelasyon değerlerinin büyük olduğunu gösterecektir (Şeker ve diğ., 2004).

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi sonuçları Tablo 4'de verilmektedir.

Tablo 4. Kaiser-mayer-olkin (KMO) örneklem ölçüm ve barlett's test sonuçları

KaiserMeyer-Olkin Testi		,832
Barlett Testi	Yaklaşık Ki-Kare Değeri	945,536
	sd	136
	p	,000

Tablo 4 incelendiğinde Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testi ve Barlett Testinin anlamlı sonuç verdiği görülmektedir. Bu da değişkenler arasında yüksek korelasyonların olduğunu, başka bir ifade ile Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizi

Yukarıda yapılan istatistik sonuçlarının anlamlı çıkması ile Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği'nin faktör yapılarını belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda maddelerin faktör yük değerleri büyük öneme sahip olmaktadır. Büyüköztürk (2014), maddelerin faktör yük değerlerinin 0.45 ya da daha yüksek olmasının iyi bir sonucun göstergesi olacağını; az sayıda madde için bu sınır değerinin 0.30'a indirilebileceğini belirtmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğinde yer alan maddelerin ortak faktör varyans değerleri Tablo 5'de verilmiştir

Tablo 5. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği maddelerinin ortak varyans değerleri

	Başlangıç Değeri	Çıkartma Değeri
Madde2	1,000	,670
Madde8	1,000	,518
Madde11	1,000	,542
Madde13	1,000	,602
Madde14	1,000	,608
Madde15	1,000	,586
Madde16	1,000	,699
Madde17	1,000	,520
Madde18	1,000	,566
Madde20	1,000	,553
Madde23	1,000	,457
Madde24	1,000	,509
Madde26	1,000	,571
Madde27	1,000	,680
Madde28	1,000	,567
Madde29	1,000	,809
Madde37	1,000	,562

Tablo 5 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği'nde yer alan maddelerin ortak faktör varyanslarının, 457-,809 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre, maddelerin ortak faktör varyanslarının yüksek değerde olduğu söylenebilir.

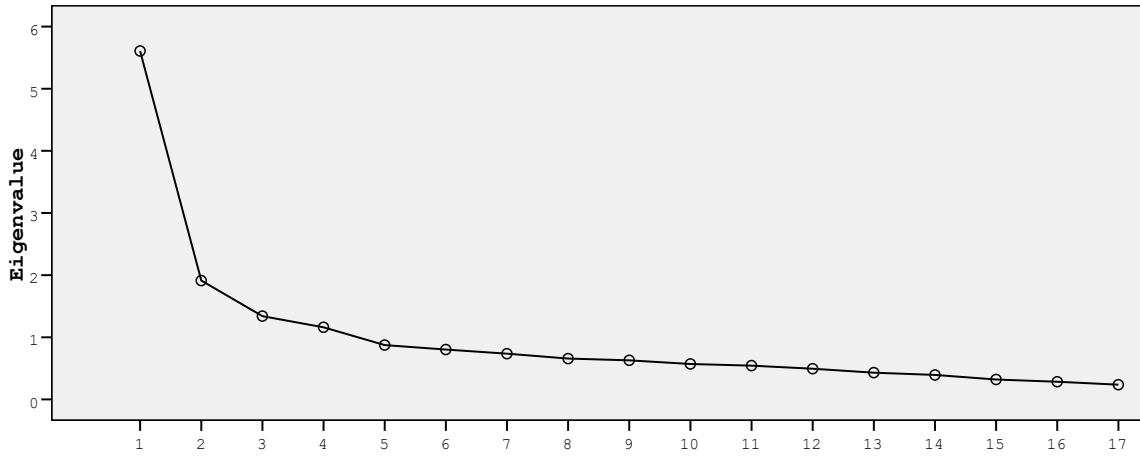
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği için açıklanan toplam varyans değerleri Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeğine ilişkin özdeğer istatistiğine bağlı faktör sayısı ve açıklanan varyans yüzdesi

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			İndirgeme Sonrası Özdeğerler		
	Toplam	Varyansa Katkı Yüzdesi	Varyansa Katkının Birikimli Yüzdesi	Toplam	Varyansa Katkı Yüzdesi	Varyansa Katkının Birikimli Yüzdesi
1	5,606	32,976	32,976	5,606	32,976	32,976
2	1,913	11,251	44,227	1,913	11,251	44,227
3	1,340	7,883	52,111	1,340	7,883	52,111
4	1,161	6,830	58,941	1,161	6,830	58,941
5	,875	5,148	64,088			
6	,803	4,721	68,809			
7	,737	4,333	73,142			
8	,657	3,865	77,007			
9	,630	3,706	80,714			
10	,571	3,361	84,075			
11	,545	3,203	87,278			
12	,494	2,906	90,184			
13	,431	2,536	92,719			
14	,394	2,317	95,037			
15	,321	1,889	96,926			
16	,285	1,674	98,600			
17	,238	1,400	100,000			

Tablo 6’da açıklanan toplam varyans değerleri incelendiğinde, analize alınan 17 maddenin, öz değeri 1’ den büyük olan 4 faktör altında toplandığı görülmektedir. Ölçekteki birinci faktörün açıkladığı varyans %32,976, dört faktörün açıkladığı varyans %58,941’dir. Faktör sayısına karar verirken yamaç birikinti grafiğinin incelenmesi gerekli olmakla birlikte, değerlendirilmesi gereken önemli husus her bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkının önemidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016). Faktör sayısına karar verilmeden önce varyans değerine bakıldığında ilk üç bileşenin önemli ölçüde varyansa katkı sağladığı, görülmektedir. Bu kapsamda öz değere göre çizilen çizgi grafiğinin incelenmesi gerekli görülmüştür. Öz değere göre çizilen çizgi grafiği grafik 1’de verilmektedir.

Grafik 1. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği maddelerinin öz değerine göre çizilen çizgi grafiği

Grafik 1 incelendiğinde, üçüncü faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmektedir. Bu durumda ölçeğin üç faktörlü olabileceği düşünülmüştür. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği maddelerinin, temel bileşenler analizi sonuçlarına Tablo 7’de yer verilmektedir.

Tablo 7. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği maddelerin temel bileşenler analizi sonuçları

	Bileşenler			
	1	2	3	4
Madde16	,788			
Madde18	,719			
Madde15	,718			
Madde14	,697			
Madde17	,642			
Madde27		,816		
Madde26		,737		
Madde28		,674		
Madde23		,501		
Madde24		,494		
Madde20		,473		
Madde11			,733	,328
Madde2			,711	,330
Madde13			,709	
Madde8			,660	
Madde29				,892
Madde37		,440		,559

.32’den küçük değerler gösterilmemiştir (Seçer 2015).

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği için 3 faktörlü yapıya karar verildikten sonra 0,10 binişikliğe göre analiz yapılmış olup, sırasıyla 29 ve 37. maddeler çıkarılmış ve son haliyle 15 maddelik ölçek formu elde edilmiştir. Elde edilen 15 madde ve 3 bileşenli nihai ölçek formuna ilişkin açıklanan toplam varyans % 56,297'dir.

Tablo 8. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği maddelerin temel bileşenler analizi sonuçları (nihai ölçek)

	Bileşenler		
	1	2	3
Madde16	,778		
Madde18	,748		
Madde15	,699		
Madde14	,687		
Madde17	,606		
Madde20	,527		
Madde27		,812	
Madde26		,736	
Madde28		,694	
Madde23		,512	
Madde24		,511	
Madde11			,734
Madde13			,729
Madde2			,701
Madde8			,658

Tablo 8'de görüldüğü üzere 1. faktör altında 16 (,778), 18 (,748), 15 (,699), 14 (,687), 17 (,606) ve 20 (527) değişkenleri en büyük ağırlıklara sahiptirler. Bu değişkenlerin tamamı öğrenci öğrenmeleri ile ilgili değişkenlerdir. Dolayısıyla birinci faktör *etki faktörü* olarak isimlendirilmiştir. Aynı şekilde 2. faktör altında 27 (,812), 26 (,736), 28 (,694), 23 (,512) ve 24 (,511) değişkenleri en büyük ağırlıklara sahiptirler. Bu değişkenler olumsuz maddeler ile ilgilidir. Dolayısıyla ikinci faktör *ilgisizlik faktörü* olarak isimlendirilmiştir. Yine 3. faktör altında 11 (,734), 13 (,729), 2 (,701), ve 8 (,658) değişkenleri en büyük ağırlıklara sahiptirler. Bu dört değişkenin de ortak özelliği filmlerin kullanımının yararları ile ilgili olmalarıdır. Dolayısıyla bu faktör *yarar faktörü* olarak adlandırılmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

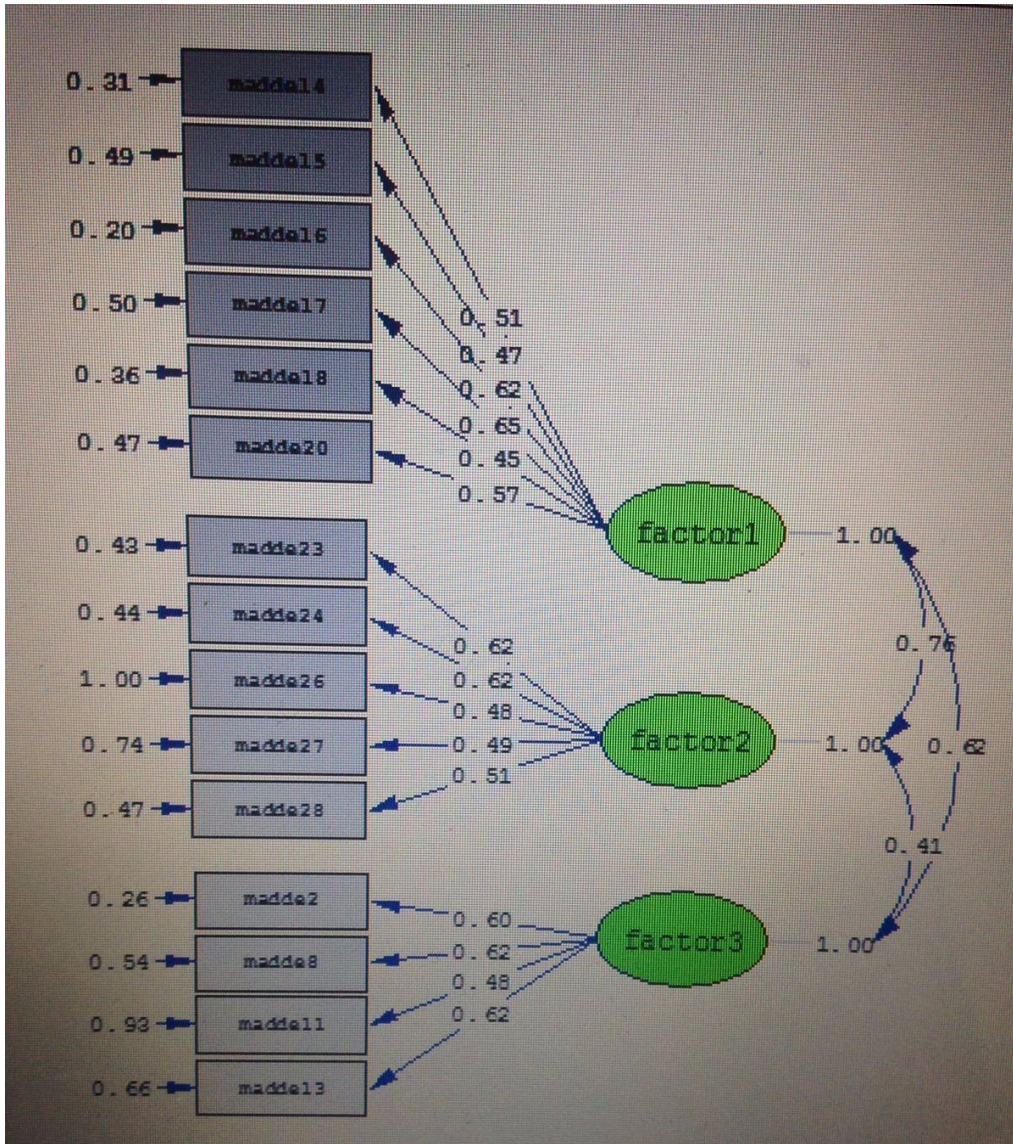
Çalışmada, LISREL 9.2 paket programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarında uyumun olup olmadığı Ki kare uyum istatistiği ile birçok uyum ve hata indeksleri üzerinden incelenmiştir. Karşılaştırma için belirlenen uyum indeksleri ve kabul edilebilir sınırları belirten tablo 9'da belirtilmiştir.

Tablo 9. DFA model uyum indeks değerleri ve sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeğinin DFA sonuçları

Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Uyum	Mükemmel Uyum	DFA Sonuçları
NFI	=,90 ve üzeri	=,95 ve üzeri	0.93
NNFI	=,90 ve üzeri	=,95 ve üzeri	0.97
IFI	=,90 ve üzeri	=,95 ve üzeri	0.98
RFI	=,90 ve üzeri	=,95 ve üzeri	0.91
CFI	=,95 ve üzeri	=,97 ve üzeri	0.98
GFI	=,85 ve üzeri	=,90 ve üzeri	0.92
AGFI	=,85 ve üzeri	=,90 ve üzeri	0.88
RMR	=.050 ve .080 arası	=.000 ve < .050 arası	0.049
REMSEA	=.050 ve .080 arası	=.000 ve <.050 arası	0.045
χ^2 / sd	χ^2 / sd : 4'ten küçük olmalıdır.		

Kaynak: (Şimşek, 2007)

Tablo 9'da görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği'nin DFA sonuçlarına göre, NFI, RFI ve AGFI uyum indeksleri kabul edilebilir uyum, NNFI, IFI, CFI, GFI, RMR ve REMSEA uyum değerleri mükemmel uyum aldığından ölçek maddelerinin ilgili yapıyla olan modellerinin uygun olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Chi-Square=118.16, df=81, P-value=0.01932, RMSEA=0.045

Şekil 1. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğine Ait Path Diyagramı

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğine ait DFA sonucunda ortaya çıkan path diyagramı incelendiğinde χ^2 değerinin 118,16, $df=81$ $p=.01$, $\chi^2/ sd= 1,45$ olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar modelin doğrulandığını göstermektedir.

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği”nde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının sonunda taslak ölçekten 23 madde çıkartılmış ve ölçek en son haliyle 15 madde ve 3 faktörden oluşacak şekilde hazırlanmıştır.

Ölçeğin Güvenirliği

Ölçek maddeleri arasındaki iç tutarlılık Cronbach Alpha (Alfa) güvenilirlik katsayısı ile hesaplanmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeğine yapılan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan alpha değeri; $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ aralığında olduğundan ölçek yüksek derecede güvenilir (Kalaycı, 2005).

Ölçeğin Değerlendirilmesi

Ölçekteki maddeler beşli likert tipinde oluşturulmuş ve kişilerin maddelere katılma dereceleri; “1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum” biçiminde sınıflandırılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerden 9 tanesi (2,8,11,13,14,15,16,17,18) olumlu, 6 tanesi (20,23,24,26,27,28) olumsuz olarak belirlenmiştir. Değerlendirme ölçeği grup değer aralığının tespitinde;

$$a = \text{Ranj} / \text{Yapılacak Grup Sayısı}$$

formülü kullanılmıştır (Taşdemir, 2003). Buna göre değerlendirme ölçeği şöyledir;

Tablo 10. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeğindeki olumlu ve olumsuz maddelerin puanlandırılması

Verilen Ağırlık		Nitelik Grupları	Sınırı
Olumlu Maddeler	Olumsuz Maddeler		
5	1	Tamamen Katılıyorum	4.20-5.00
4	2	Katılıyorum	3.40-4.19
3	3	Kararsızım	2.60-3.39
2	4	Katılmıyorum	1.80-2.59
1	5	Hiç Katılmıyorum	1.00-1.79

Sonuç

Araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına ilişkin algıları belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikli olarak ilgili literatür ve benzer çalışmalar incelenmiştir. İlgili alanyazın tarandıktan sonra madde havuzu oluşturulmuştur. Alanyazın taraması sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan madde havuzunun içinden, ölçek için gerekli görülen maddeler seçilerek taslak ölçek aracı oluşturulmuştur. Toplam 70 maddeden oluşan taslak ölçek formu, cümle hataları ve ifade yanlışlıklarını düzeltmek amacıyla dil uzmanlarına incelettirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçme aracının kapsam geçerliğini sağlamak için, ölçekte yer alan maddelerin sayı ve nitelikçe yeterli olup olmadığının belirlenmesinde alan uzmanının görüşleri alınmış ve gelen dönütler doğrultusunda ölçek 38 maddeye düşürülmüştür. Bu şekilde oluşturulan Sosyal Bilgiler

Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği, çalışma grubuna uygulanmadan önce anlaşılmayan maddeleri belirlemek ve gerekli düzenlemeleri yapabilmek için çalışma grubunda bulunmayan 20 katılımcıya uygulanmıştır.

38 maddeden oluşan “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği” çalışma grubuna uygulanmış ve hatasız olarak doldurulan 160 ölçek analize alınmıştır.

Çalışma kapsamında geliştirilen ölçeğin faktör yapısını belirlemek için gerekli istatistiksel işlemler yapılmıştır. İlk olarak yeterli örneklem ve normallik durumları için testler yapılmış, örneklemin yeterli olduğu ayrıca ölçeğin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Daha sonra ölçek maddelerinin ayır edicilik ve güvenilirliklerine bakılmıştır. Bu kapsamda yeterli ayır edicilik özelliği olmayan 1.,3.,4.,5.,6.,7.,9.,10.,12.,19.,21.,22.,25.,30.,31.,32.,33.,34.,35.,36. ve 38. maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçekte yer alan 38 madde yapılan analizler sonucunda 17 maddeye düşürülmüş ve faktör analizi yapılmıştır. Analize alınan 17 maddenin, öz değeri 1’ den büyük olan 4 faktör altında toplandığı görülmüştür.. Ölçekteki birinci faktörün açıkladığı varyans %32,976, dört faktörün açıkladığı varyans %58,941’dir. Faktör sayısına kara verirken yamaç birikinti grafiği incelenmiş ve üçüncü faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlemlendiğinden ölçeğin üç faktörlü olabileceği düşünülmüştür.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği”nde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının sonunda taslak ölçekten 23 madde çıkartılmış ve ölçek en son haliyle 15 madde ve 3 faktörden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Bu haliyle Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği’ne yapılan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .85 olarak hesaplanmış olup ölçek yüksek derecede güvenilirlerdir.

Ölçekteki maddeler beşli likert tipinde oluşturulmuş ve kişilerin maddelere katılma dereceleri; “1-Hiç Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen Katılıyorum” biçiminde sınıflandırılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerden 9 tanesi (2,8,11,13,14,15,16,17,18) olumlu, 6 tanesi (20,23,24,26,27,28) olumsuz olarak belirlenmiştir. Ölçeğinin puanlarının yorumlanmasında beşli değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Değerlendirme ölçeği grup değer aralığının tespitinde;“ $a = \text{Ranj} / \text{Yapılacak Grup Sayısı}$ ” formülü kullanılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen örtük yapının model uyumunun incelenmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarında uyumun olup olmadığı, Ki kare uyum istatistiği ile RMR, AGFI, GFI, RFI, NNFI, IFI, CFI, GFI, ve RAMSEA uyum indeksleri üzerinden incelenmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Filmlerin Kullanımına Yönelik Algı Ölçeği'nin DFA sonuçlarına göre, NFI, RFI ve AGFI uyum indeksleri kabul edilebilir uyum, NNFI, IFI, CFI, GFI, RMR ve REMSEA uyum değerleri mükemmel uyum aldığından ölçek maddelerinin ilgili yapıyla olan modellerinin uygun olduğunu, ayrıca χ^2 değerinin 118,16, $df=81$ $p=.01$, $\chi^2/ sd= 1,45$ olduğundan, elde edilen bu sonuçlar modelin doğrulandığını göstermektedir.

Kaynakça

- Aiex, N. K.(1988). *Using film, video, and TV in the classroom*. ERIC (ED 300848) adresinden erişilmiştir.
- Aktekin, S., & Çoban, Z., (2012), Tarih derslerinde tarihi film ve dizilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Trabzon örneği, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 13, 141-160.
- Barr, R. D., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (1977). Defining the social studies. *bulletin 51.Washington DC: National Council for the Social Studies*, 69.
- Birkök, M. C. (2008). Bir toplumsallaştırma aracı olarak eğitimde alternatif medya kullanımı: Sinema filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 1-12.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Çokluk, U., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayınları..
- Doğanay, A. (2009). Sosyal Bilgiler öğretimi Demokratik vatandaşlık eğitimi. Cemil Öztürk (Edt), *Değerler eğitimi* (225- 256), Ankara: Pegem Akademi.
- Durdukoca, Ş. F., Yardımcıel, E., Beşeren, H., & Özbek, S. (2017). Öğretmen adaylarının öğretim tekniklerini seçme yeterliklerine ilişkin algı ölçeği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(61), 397-411.
- Heafner, T.(2004). Using technology to motivate students to learn social studies. *Contemporary Issues in Tecnology and Teacher Education*, 4 (1), 42-53.
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılınç, M. (2011). Öğretmen adaylarının eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik özyeterlilik algı ölçeği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. Cilt 12, Sayı 4, sayfa 81-93.
- Kıroğlu, K. (2006). *Yeni ilköğretim programları*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Louis, C., Lawrence, M., & Keith, M. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Louisiana Council for the Social Studies (1993). *The Status of social studies in Louisiana schools*. ERIC document no: ED 369710. . www.eric.ed.gov adresinden erişilmiştir.
- Mahmud, R. H., & Ismail, M. (2003). The Value of Bukit Kepong as an Educational Film: A Research. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 2(2), 46-50.
- Marcus, A. S. (2005). It is as it was: Feature film in the history classroom. *The Social Studies*, 96, 2: 61-67.
- MEB (2016). İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf adresinden 15.072018 tarihinde indirilmiştir.
- MEB (2017). Sosyal bilgiler öğretim programı. MEB Yay, Ankara.
- Moroz, W., & Baker, R. (1997). Students attitude toward social studies and other scholl subjects'. *Curriculum Perpectives*, 17, 3, 39-47.
- Oğuz, A. (2012). Program geliştirme ve öğretim dersine yönelik bir tutum ölçeği geliştirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 845-861. Link: kuyeb.com adresinden erişilmiştir.
- Özkal, N. (2013). Sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutumların özyeterlilik inançlarına göre yordanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 399-408.
- Özkal, N., & Çetingöz, D. (2006). Cinsiyet, sınıf düzeyi ve başarı durumlarına göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, *Çağdaş Eğitim*, 327, 22-28.
- Öztürk, C., & Dilek, D. (2002). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: PEGEM Yayıncılık, 47-81.
- Paris, M.J. (1997). Integrating film and television into social studies instruction. ERIC (ED 415177) . www.eric.ed.gov adresinden erişilmiştir.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde Tay, B. (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 2-17). Ankara: Pegem Akademi.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci. SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Şeker, H.; Deniz, S. ,& Görgeç, İ. (2004). Öğretmen yeterlikleri ölçeği. *Milli Eğitim Dergisi*. 164, 105-118.

- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş. Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2003). *Eğitimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Ocak Yayınevi, 2.Basım.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tay, B., & Akyürek Tay, B. (2006). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73-84.

EK. Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımına yönelik algı ölçeği

Madde No (Yeni)	Madde No (Eski)	Madde	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
			1	2	3	4	5
		Sosyal Bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımı,					
1	2	öğretimin yapılandırmacı yaklaşıma göre gerçekleştirilmesini kolaylaştırır.	0	0	0	0	0
2	8	bilgi kaynaklarına ulaşmayı kolaylaştırır.	0	0	0	0	0
3	11	öğretmenin öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate almasını kolaylaştırır.	0	0	0	0	0
4	13	öğretmenin motivasyonunu ve mesleğinden aldığı doyumunu artırır	0	0	0	0	0
5	14	öğrencinin dersteki başarısını artırır	0	0	0	0	0
6	15	öğrencinin çok boyutlu düşünmesini sağlar.	0	0	0	0	0
7	16	öğrencinin derse karşı sevgi, ilgi ve motivasyonunu artırır.	0	0	0	0	0
8	17	ilköğretim dönemindeki çocukları üst düzeyde güdüler.	0	0	0	0	0
9	18	soyut kavramların somutlaştırılmasında oldukça etkilidir.	0	0	0	0	0
10	23	öğretmenin iş yükünü artırır	0	0	0	0	0
11	26	sınıfta öğretmenin rolünü azaltır.	0	0	0	0	0
12	27	ilköğretim dönemindeki çocuğun dikkatini dağıtır.	0	0	0	0	0
13	28	Deneyimli öğretmenlerin nitelikli bir eğitim verebilmeleri için filmleri kullanmalarına ihtiyaç yoktur	0	0	0	0	0
14	20	Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımı gereksizdir.	0	0	0	0	0
15	24	Sosyal bilgiler programı görsel ve işitsel araçları (TV, etkileşimli video, CD-DVD-VCD oynatıcıları) kullanmaya uygun değildir.	0	0	0	0	0